

Asia: VN/11745/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ympäristövahinkorahastosta

Lausunnonantajan lausunto

Luku 1 Asian tausta ja valmistelu

-

Luku 2 Nykytila ja sen arviointi

-

Luku 3 Esityksen tavoitteet

-

Luku 4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Pirkanmaan ELY-keskus kannattaa ehdotettua uutta sääntelyä.

Ehdotetun toissijaisen rahoitusjärjestelmän tavoitteena on ympäristön hyvän tilan ja vahingonkäräjien aseman turvaaminen. Uudistus selkeyttää ja laajentaa toissijaisen rahoitusvastuun käyttömahdollisuuksia ja osaltaan toteuttaa kollektiivista aiheuttaja maksaa -periaatetta. Uusi sääntely myös mahdollistaa aikaisempaa paremmin esimerkiksi ennakollisen rahoituksen saamisen tilanteessa, jossa viranomaisen tulee ryhtyä toimiin esimerkiksi YSL 182 a §:n perusteella. Uusi sääntely ei kuitenkaan tarkoita uutta vastuusääntelyä.

Ehdotettu sääntely koskisi vain lain voimaantulon jälkeen aiheutuneita vahinkoja.

Hallituksen esitysluonnoksessa ympäristövahinkolain 19 §:ssä esitetään uutta tehtävää Pirkanmaan ELY-keskukselle. Tilanteessa, jossa hakijan hallitsemalle alueelle epäillään aiheutuneen tai on aiheutunut ehdotetun lain 14 §:ssä tarkoitettussa vahinkotilanteessa pilaantuminen, ympäristövahinkorahasto voi antaa alueen pilaantumisen selvittämistä tai pilaantuneen alueen

puhdistamista koskevan tehtävän Pirkanmaan ELY-keskukselle toteutettavaksi järjestämistehtävänä. Alueen pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnin on perustuttava selvitykseen alueella olevien haitallisten aineiden aiheuttamasta vaarasta tai haitasta terveydelle ja ympäristölle. Puhdistaminen tehdään riskinarvion perusteella ja noudattaen kestävän puhdistamisen periaatteita. Uutta järjestämistehtävää varten myös pilaantuneiden alueiden tukemisesta annetun lakiin (246/2019, jäljempänä pima-tukilaki) ehdotetaan otettavaksi uusi 12 a §.

Luku 5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

-

Luku 8 Lakia alemman asteinen sääntely

-

Luku 10 Toimeenpano ja seuranta

-

Luku 12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

-

Lakiehdotus säännöskohtaisine perusteluineen

1 luku Yleiset säännökset (1–5 §)

-

2 luku Ympäristövahinkomaksu (6–12 §)

-

3 luku Korvaukset ja avustukset (13–23 §)

Ympäristövahinkorahastoa koskevan lakiehdotuksen 19 §:n 3 momentin mukaan rahasto voisi antaa lain soveltamisalaan kuuluvan alueen pilaantumisen selvittäminen ja pilaantuneen alueen puhdistaminen Pirkanmaan ELY-keskuksen hoidettavaksi lain 14 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

Alueen pilaantuneisuuden selvittäminen ja vielä erityisesti alueen puhdistaminen on syvää substanssiasiantuntemista vaativa tehtävä. Lisäksi tehtävä edellyttää vahvaa käytännön osaamista julkisista hankinnoista, sopimusoikeudesta, hallintoprosesseista sekä riskienhallinnasta ja insolvenssioikeudesta. Organisaation osaamisella on suuri merkitys toteutuksen onnistumisen kannalta. Pirkanmaan ELY-keskus on vuodesta 2016 alkaen vastannut valtakunnallisesti pilaantuneiden maa-alueiden riskikohteiden selvittämiseen ja puhdistamiseen liittyvistä tehtävistä. Vuoden 2020 alusta alkaen toimintaa on säädellyt ja ohjannut pima-tukilaki. Lisäksi Pirkanmaan ELY-keskus hoitaa kaivannaisjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (190/2013) 15 §:n mukaisten käytöstä poistettujen tai hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätteiden jätealueiden (KAJAK) riskienhallintaa, alueiden selvitys- ja kunnostushankkeiden kilpailuttamista, hankintapäätösten tekemistä sekä sopimuksenaikaista ja sen jälkeistä toimintaa

koskevat tehtävät sekä näiden alueiden avustuksia koskevat tehtävät. Pirkanmaan ELY-keskuksella on siten valmis organisaatio ja osaaminen toteuttaa uudistuksen mukaista tehtävää.

Pirkanmaan ELY-keskus esittää vielä harkittavaksi, olisiko tarkoituksenmukaista, että Pirkanmaan ELY-keskukselle suunniteltu uusi tehtävä koskisi YVR-lain 14 §:n lisäksi myös lain 15 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettuja tilanteita (YSL 182 a §:n mukaisia tilanteita). Valvova viranomaisen saattaa helposti tarvita samantyyppistä apua (mm. julkiset hankinnat, sopimusoikeus ja insolvenssi), jota Pirkanmaan ELY-keskuksen organisaatiossa on.

Ottamalla YVR-lakiin säädös rahaston mahdollisuudesta antaa tehtävä Pirkanmaan ELY-keskukselle ja säätämällä pima-tukilakiin järjestämistä koskeva uusi 12 a §, mahdollistetaan Pirkanmaan ELY-keskukselle tehtävän vastaanottaminen ja hoitaminen. Lisäksi Pirkanmaan ELY-keskuksen uudesta tehtävistä tulisi säätää ELY-keskuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1392/2014) säätämällä siihen uusi tehtävä.

Teknisenä huomiona Pirkanmaan ELY-keskus tuo esiin, että pima-tukilakiin ehdotettavassa 12 a §:ssä on virheellinen viittaus YVR-lakiin: 12 a §:n viittaus on YVR-lain 21 §:ään, kun sen tulisi olla 19 §:ään. Pima-tukilain muutosta koskevassa perusteluissa viittaus on oikein 19 §:ään, mutta puolestaan YVR-lain 19 §:n perusteluissa (sivulla 25) viittaus on 21 §:ään. Virheelliset viittaukset tulisi korjata.

Pima-tukilain 12 a §:n perusteluissa tehtävän hoitamisesta Pirkanmaan ELY-keskukselle tulevaa lisätyömäärää pidetään vähäisenä: tämänhetkisen arvion mukaan toimeksiantoja arvioidaan tulevan vähemmän kuin yksi vuodessa. Pirkanmaan ELY-keskus pitää ensiarvoisen tärkeänä, että mikäli tehtävän työmäärä osoittautuu arvioitua suuremmaksi tai tehtävä koskee muutakin kuin järjestämisen toteuttamista, tulee tämä ehdottomasti ottaa huomioon ELY-keskuksen henkilövoimavarojen mitoituksessa ja resursseissa.

4 luku Ympäristövahinkorahaston hallinto ja talous (24–31 §)

-

5 luku Oikaisumenettely ja muutoksenhaku (32–34 §)

-

6 luku Erinäiset säännökset (35–36 §)

-

7 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (37–40 §)

YVR-lain 37 §:n mukaan lailla ympäristövahinkorahastosta ei olisi taannehtivaa vaikutusta. Lain nojalla ei maksettaisi korvausta vahingosta tai ympäristön pilaantumisen torjunta- ja ennallistamiskustannuksista, jos vahinko tai ympäristön pilaantuminen on tapahtunut ennen lain

voimaantuloa ja vaikka vahinko tai ympäristön pilaantuminen ilmenisi vasta lain voimaantulon jälkeen.

Pirkanmaan ELY-keskus esittää, että perusteluja täsmennettäisiin siltä osin, kun vahinko on aiheutunut toiminnasta, joka on jatkunut lain voimaantulon yli, mutta jonka vahingon aiheutumisaikajankohdasta ei tunnuta. Korvauksen myöntämisen tai epäämisen toteaminen perusteluissa tällaisessa tilanteessa selkeyttäisi lain soveltamista rajatapauksissa.

Muita huomioita esityksestä

Muut kommentit esityksestä

-

Heinonen Mika
Pirkanmaan ELY-keskus - Keskitetyt ympäristöpalvelut -yksikkö